

duidelijk wordt omschreven, als het kopieerbaar is en toepasbaar op de eigen situatie, als het kan uitgedrukt worden in eenvoudig af te toetsen mechanismen als feiten en cijfers. Tien procent migranten, en een scheepslading actualiteit. Voor de één een oprechte bekommernis, voor de ander niet meer dan een (cynische) manier om zichzelf als organisatie, kunstenaar, burger of politicus in het voetlicht te plaatsen. De problematiek van dit soort onderneming is dat er geen duidelijke stellingname of ideologie aan ten grondslag ligt, maar dat er wordt geopteerd voor een loopgravenoorlog, die blijft steken in reactieve bokkensprongen, en een diepgaandere analyse van het maatschappelijke veld waarin de aan te vechten anomalieën ontstaan, afdoet als elitair en onproductief. Het voorbeeld dat moet worden gevolgd gaat dan ook niet verder dan het opstellen en navolgen van een eindeloos uit te breiden lijst van arbitraire regeltjes en quotatiesystemen. Zoals 'ons oordeel' in *De Morgen* de complexiteit van een theatervoorstelling reduceert tot haar nutsgehalte, wordt de theatermaker afgetoetst op het direct inzetbare, recupereerbare potentieel aan begrip en inzicht dat hij kan produceren tijdens de duur van een voorstelling. Of de tekstschrijver aan het polemische gehalte van zijn schrijfsels, die van het papier recht het publieke debat in kunnen worden gekatapulteerd.

Kunst is in deze context niet meer dan een middel om politieke agenda's te stofferen. Goedbedoelde, maar vaak slecht verpakte propaganda voor een 'nieuwe wereld'. In tegenstelling tot de agit-prop-periode is er alleen niemand die weet hoe die wereld er zou moeten uitzien. Bij gebrek aan ideologie tast de maker, net als de burger, in het duister. Bij gebrek aan een krachtiger vocabularium, wordt de kunstenaar het zoetje dat de gastritis van de verwarde burger moet verzachten. Persoonlijk heb ik het meer voor de bittere oprispingen van Houellebecq, die me genadeloos een geweten schopt, zonder zich verplicht te voelen daar een doekje voor het bloeden bij te leveren. Maar daar gaat het niet om. Waar het wel om gaat is dat het panikerige actionisme van de kunstenaar-beleidsmaker al te

vaak gefundeerd is op mul zand, op vage utopieën en een onduidelijk discours. En dat is geen basis om tot solidariteit te komen, zonder dit begrip van binnenuit uit te hollen. Er is geen front zonder voor- en tegenstanders, zonder mensen die worden afgerekend, en mensen die op de rug van wat vaag gebazeld idealisme hun slag thuishalen.

Maar vooral: er is geen democratie zonder de mogelijkheid te kunnen kiezen. Er is geen democratische samenleving die fronten bouwt, die haar culturele praktijk reduceert tot haar voorbeeldfunctie voor de burger. Er is geen democratie als er slechts één soort spreken wordt getolereerd, een geopinieerd polemisch quasi-maatschappelijk geëngageerd kathedergeneuzel, en alle andere vormen van spreken voor het gemak worden afgedaan als 'elitair' of 'alleen maar' poëtisch, of 'veel te moeilijk'. Als we dit discours van dichtbij bekijken, zien we vaak dat het eigenlijk helemaal niet gaat om 'te moeilijk', maar wel om een onwenselijke aandacht voor het grote verhaal, voor de complexiteit van het gegeven. 'Elitair' of 'cynisch' is geen inhoudelijk begrip, het is een vormelijke afrekening, die de spreker veilig uit het onderonsje van gelijkgestemden weert, en hem verbant naar de marge van de politieke agenda. Het is onkies en onproductief, en bovendien geheel in tegenspraak met de sexy daadkrachtige aanpak van de 'nieuwe kunstenaar'. (Die overigens, met lichte productiefoutjes, voorlopig nog alleen in stock is opgeslagen en de markt nog niet echt heeft overspoeld. Maar geen nood, de politiek produceert binnen de kortste keren wel een nieuwe lading hongerige wolven.)

Duidelijke uitspraken voor onzekere burgers, daadkrachtige producties voor een lamgeslagen samenleving, een sprong vooruit, al weten we niet in welke richting. Het documentaire theater (in zijn meest geïmiteerde vorm) is niet meer dan een symptoom.

Elke Van Campenhout